בשתי תרומות הכתוב מדבר אחת תרומה

ש א מיי׳ פ״ג מהלכות

[ופ״ה מהל׳ תרומות הל׳

כון סמג עשין קלה:

ג ומיי׳ פ״ה מהל׳ תרומות

הל' כה]:

מוסף תוספות

ב. מדקאמר 'משלשתן'

'מהז'.

משלשתן׳ לאו דוקא אלא

'מכולם'. ניטניט. ה. דכיון דקרא תלי תרומת מעשר בתרומ״ג

פשיטא לי׳ טפי מחשבה

בשרטא לי טפי מוושבות בתרומ"ג מ[ב]תרומת מעשר, אבא אלעזר בן

. ב.וי תלי תרומת מעשר בתרומ"ג לענין מחשבה נמי . וגמלא] נמי תלי תרומת

ו. ואוכל בצד אחר. מוס׳

ונחות נה. ד"ה במחשבה.

.T משמע דאי מברך,

אע״פ שלא ידבר בהרמה.

שם. י. תמיה לי האיד

בעינן נגיעה, ואם אבדו הא חזי לי׳. י״ל. מוס׳ הרח״ש. יא. אבל הכא, מילתא

דפשיטא היא דסמכי׳ אחזקה דאוקי פירות

דאבדו, וחכמים עבוד

הרחקה מעל"ע, והתרומה

לתקן פעם אחרת כי שמא

טבל הם. מוס' הרא"ש. יב. גוי. מוס' הרא"ש.

יפריש שלא מן המוקף, ה

. דמי. שס. ח. דאין. סס. ט. משום דחיישי׳.

דאלמא דלקרא

משמע

אומר ריטנ״א.

א. דמשובח

T. כלומר,

מכולם׳.

סלכה מעשר

א) [בסדר המשנה אית׳ ה) [נפדר התפנה לת ר"א בן שמוע], כ) [נערוך ערך נפר ל לתל לבוסר וכן ליתל טיעמי יבוטו יכן מיממ ברש"י ותוס' וכן מיתמ בתוס' דע"ו כט: ד"ה אי וכן ברש"י פסחים נג. ד"ה הוא בוסר] וכן איתא בירושלמי, ג) [תרומות פ"ד מ"ג], ד) [חולין קלו:], ס) [דברים יח], ו) במדבר יח כו, ו) דבפ"ד [מ"ה] דתרומות תנן כנ״ל מהרש״א, **ח**) בירושלמי מהרש"א, ה) בירושלמי הגירסא ממי, ט) ברש"י הגירסא זה, י) [דף קמב.], יא) [ועי מוס' חולין ז. ד"ה ודלמא ומוס' מנחות נה. ותוספות בכורות נט. ד"ה ומוספות בטרות נק. ז .. במחשבה], יב) [ועי היטב מוס' יבמות לג: ד"ה אלא

מוסף רש"י

לאו כה"ג וכו"ז.

בשתי תרומות הכתוב מדבר. דכתיב כדגן מן הגורן, זו תרומה גדולה, תרומתכם זו תרומת מעשר (ריצה יג:) להכי משמע קרא דכתיב בתרומת מעשר דלוים ונחשב לכם, במחשבה מטלו כלומר שניטלת מן הגורן, דהיינו תרומה גדולה, אלמא שתי תרומות כתיבי בהאי קרא, ומהאי קרא נפקא לן אתרוייהו דניטלות 13 במחשבה ובאומד, דונחשב לת**כוייהו** קלי (מנחות נד: וכעי"ז בכורות נח: מכת"י) ואע"ג דלא כמיב האי קרא דתרומתכס אלא במרומת מעשר, נפקא לן דמיירי בתרומה גדולה מדכחיב כדגן מן הגורן, כלומר כתרומה גדולה שנוטל ישראל מגרנו, והשתא איתקש לתרומה מילתא מעשר להאי מכוממ גדולה .(00 (בכורות באומד. שאם יש לו פירות הרבה אין לריך למדוד, אלא באומד יטול אחד (:TI ПППП) מחמישים מתאמד בדעתו כך וכך יש לי בכרי הזה ולפי אומדנותו נוטל מכומה ורכורות ומו) יג:). ובמחשבה. שמחשנ ואותר שני לוגין שאני עתיד להפריש הרי הן תרומה, כדאתרינן גבי לוקח יין מבין הכומים, ולהכי קרי מונה לותן (בכורות נט.) או: נומן עיניו בלד זה ואוכל בלד אחר, דכתיב ונחשב ואתרוייהו קאי, והא דקא יליף לה מתרומה (ביצה יג: וכעי"ז בכורות שם). סמדר. ענגים כיון שנפל הפרח וכל גרגיר נראה לעצמו קרוי סמדר. וברכות לו:). **ענכיס לקין** בהתחלתן לאחר שפרח **כניל.** (ב"ק נט.).

בשתי תרומות. דהאי קרא בלוים כתיב תרומתכם היינו תרומת מעשר כדגן מן הגורן היינו תרומה גדולה ראשית דגן שישראל מפריש מגורנו והקיש הכתוב תרומת מעשר לתרומה גדולה: באומד. אחד מחמשים שאמרו חכמים מפריש באומד דאם טעה אין כאן איסור

דמדאורייתא חטה אחת פוטרת הכריד דלא נתנה בה תורה שיעור אלא ראשית דגנךי: אף תרומת מעשר. אע"פ ששיעורה קלוב מן התורהי מעשר מן המעשר ניטלת באומד: ובמחשבה. נותן עיניו בלד זה לשם מרומה ואוכל בצד זה ואע"פ שלא הפריש ותרוייהו נפקי מונחשב והאי דיליף תרומת מעשר מתרומה גדולה לענין אומד הוא דיליף: בותבר' המניח פירות להיות מפריש עליהן כו'. סומך על אלו ואוכל טבלים אחרים שיש לו ואומר הרי תרומתו באותן פירות שהקליתי לכך וכן עושה תמיד: ואם אבדו. הלך לבדקן ומלאן לחותן שאבדו: הרי זה חושש. טבלים שתיקן בהבטחתן של אלו ואם לא אכלן לריך להפריש מהם דשמא כשאמר הרי תרומתן בפירות שהקליתי כבר היו אבודין: מעם לעת. בגמ׳

מפרש: בודקין את היין. שהניחו להיות מפריש עליו לריך לבודקו שמא החמין ואין תורמין מן החומץ על היין: בקידום של מולאי החג. כשמנשבת רוח קדים במולחי החג: הולחת סמדר. כתום פרח וענביו נראין באשכול כסדרן: ובשעת כניסת מים לבוסר. כשהן כפול הלבן נקראין בוסר וכשלחלוחית נכנסת וגדילה בתוכו שיכול לעלור מהן כל שהוא היינו כניסת מים. ל״א היו כותשין הענבים כשהן בוסר ונותנין לחוכן מים ונעשין חומץ לטיבול: גבו׳ מעם לעם של בדיקה. כשבדקן מלאן אבודין חושש שמא מאתמול בעת הזאת אבדו ואם עשאן מעשר תוך מעת לעת זה על פירות אחרים לריך להפריש עליהם מספק וטפי מהכי לא אחמור רבנן למיחש אלא סמכי׳ אחוקה:

גדולה ואחת תרומת מעשר כשם שתרומה גדולה יניטלת באומד ובמחשבה כך תרומת מעשר נימלת באומד ובמחשבה וכשם שיש לו רשות לבעל הבית לתרום תרומה גדולה כך יש לו רשות לבעל הבית לתרום תרומת מעשר: מתני בהמניח פירות להיות מפריש עליהן תרומה ומעשרות מעות להיות מפריש עליהן מעשר שני מפריש עליהן בחזקת שהן קיימין אם אבדו הרי זה חושש מעת לעת דברי ר' אלעזר רבי יהודה אומר יבשלשה פרקים בודקין את היין בקידום של מוצאי החג ובהוצאת סמדר ובשעת כניסת מים יבבוסר: גמ' מאי מעת לעת ר' יוחנז אמר מעת לעת של בדיקה רבי אלעזר בן אנטיגנום אומר משום רבי אלעזר בר' ינאי

כדאמר התם בריש פירקין מה מעשר כדאמר התם בריש פירקין מה מעשר דגן ניטל מאומד ובמחשבה כו' ובמעשר ראשון איירי דכתיב בסיפא דקרא נתתי ללוים לנחלה וא"ת ואמאי אנטריך התם לאוקמי כאבא אלעזר לא הוה ליה למימר אלא דאיתקש מעשר בהמה למעשר דגן מה מעשר דגן ניטל אחד מעשרה אף מעשר בהמה כן אפי׳ בלא העברת שבט וי"ל דמשמע ליה דלרבי יוסי ברבי יהודה בנטל אחד מעשרה הוי מעשר אפי׳ אינם שוים כמו במכנים לדיר להתעשר דמסתמא אין דרכן להיות שוין הלכך לריך לאוקמי כאבא אלעזר בן גמלא דאי לאו דאבא אלעזר ה"א דבנטל אחד מי' בעינן שוין כמו במעשר דגן אע"ג דבמכנים לא בעינן שוין וקשה כיון דשרי אפי׳ מעשר מאומד אמאי אינטריך במנחות לאוקמי בתרומת מעשר הא דאמר

בשם שתרומה גדולה נישלת באומד. ומיהו אין להקיש תרומת

הכרי דהא מעשר אמר רחמנא ומיהו אם במתכוין מוסיף נראה

דמועיל דמקשינן להכי לתרומה גדולה כדמוכח בפרק כל המנחות

מעשר לתרומה גדולה שיועיל במתכוין חיטה אחת לפטור

באות מלה (מנחות דף נה.) דקתני תורמין

תאנים על הגרוגרות במנין ופריך

דהוי מרבה במעשרות ומיירי במרבה

בתרומת מעשר כדמוכח סיפא ומוקי

לה לרישה כחבה הלעור בן גמלה

והתם מרבה במתכוין ונראה דלית

ליה כלל לאבא אלעזר בן גמלא מרבה

במעשרות מעשרותיו מקולקלין

דבמעשר [ראשון] נמי שרי מאומד

כדאמרי׳ בסוף בכורות יכול היה לו

מאה טלאים ונטל עשרה או עשרה

ונטל אחד יהיו מעושרים ת"ל עשירי

ואין זה עשירי ר' יוסי בר' יהודה

אומר מעשר ומפרש התם דטעמא

דר׳ יוסי בר׳ יהודה דקבר כאבא

אלעזר בן גמלא ומעשר קרייה

רחמנא תרומה דכתיב כי את מעשר

בני ישראל אשר ירימו לה׳ תרומה

ואיתהש מעשר בהמה למעשר דגן

פסקי רי"ד

מתני' המניח פירות תרומה ומעשר מפריש עליהן בחזקת שהן קיימין ני זון ביווקוני פוון קי פון ואם אבדו הרי זה חושש מעת לעת דברי ר' אלעזר יהודה אומר בג׳ פרקים בודקין את היין בקידום של מוצאי החג י ורהוצאת סמדר ובשעת פי׳ הניח פירות של טבל להיות סומך עליהן לו ואומר הרי תרומתן ומעשר שלהן באותן פירות שהקציתי לכך שמשער כמה קבין צריך להפריש מאלה חרומה וכמה קבין מעשר ואומו מאותן הטבלים שהקצתי במקום פלוני שלא אקחם וכן הוא עושה תמיד ומפריש עליהן בחזקת שהז קיימיז אותז פירות ואין חוששין שמא אבודים הז בשעה שהוא מפריש אלו באותן הפירות ונמצא שאיז בדבריו כלום ואוכל טבלים אלו בחזקת שהן קיימים ומפריש . ואף על פי שאינו רואה ואף על כי שהב. אותן: ואם הלך לבודקן ומצאן שאבדן הרי זה חושש לאותן טבלים מעת לעת ואם לא אכלן צריך להפריש מהם דשמא כי אמר הרי תרומתם על אותם שהקצתי כבר היו אבודיז. אבל אותן שתקן

ר׳ אלעזר ברבי יוסי אבא היה נוטל עשר גרוגרות שבמקלוע על חשעים שבכלכלה לוחמה במעשר גופיה וי"ל דנהי דרבי יוסי ברבי יהודה סבר דאפילו מעשר ניטל מאומד דלמא אבא אלעזר לית ליה הך סברא ועוד דניחא ליה לאוקמיה בתרומת מעשר משום דברישא קתני תורמין: בישלת מאומד. מלוה לתרום מאומד דמחוך שירא ללמלם שלא יטול פחות נוטל בעין יפה כדתנן בפ׳ קמא דתרומות (מ"ו) אין תורמין לא במדה לא במשקל ולא במנין וכן תרומת מעשר ובתוספתא גרסינן מה תרומה גדולה אינה ניטלם אלא באומד ובמחשבה אף תרומת מעשר אינה ניטלת אלא באומד כו' ואם תאמר ש דבפ״ק דתרומות תנן המונה משובח והמודד משובח ממנו והשוקל משובח משלשתן בירושלמי מקשה לה בפ"ק דתרומות ומשני כאן בתרומה גדולה וכאן בתרומת מעשר דחניא אלעזר בן גמלא אומר מנין שאין חורמין לא במדה ולא במשקל ולא במנין חלמוד לומר ונחשב לכם תרומתכם במחשבה אתה מורם ואי אתה תורם במדה במשקל במנין פירוש ההיא דאין תורמין בתרומה גדולה דלכולי עלמא מלותה מאומד וההיא דהמונה משובח בתרומת מעשר וכרבנן והא דמייתי ברייתא דאבא אלעזר בן גמלא לאשמועי׳ דפליגי בתרומת מעשר וא״ת דבירושלמי אההיא דהמונה משובח ש ממאי הוא משובח ™ אמר רב הונא מן הסורם מאומד משמע דמאומד הוי חרומה אלא דמונה משובח וקאמר נמי החם אמר רבי הלל מתני׳ אמרה כן השוקל משובח משלשתן פירוש ב מכלל דאיכא שלשה בר ממשקלג ובתר הכי קאמר אמר ר׳ חנינא חיפתר בשלשתן ולית את שמע מינה כלוס™ ואי לרבנן לדידהו אין חרומת מעשר מאומד ולאבא אלעור בן גמלא מצותה לעשות מאומד דקתני בתוספתא אף תרומת מעשר אינה ניטלת אלא באומד ובמחשבה ויש לומר דרבנן מודו דמאומד הוי מרומה אבל אין מצוה לעשות מאומד ולא חשיב מרבה במעשרות במתכוין לאמוד יפה אלא במתכוין להרבות ומרבה במתכוין וההיא דבכורות דמוקי לה ר' יוסי כאבא אלעזר בן גמלא ולא כרבנן שמא התם מרבה במתכוין: * תרומת מעשר נימלת באומד ובמחשבה. פירש בקונטרס דלענין אומד הוא דיליף אבל מחשבה בתרווייהו נפקא מונחשב אי נמי מחשבה נמי יליף אף על גב דכתב ביה משום דכתיב ביה כדגן מן הגורן דהיינו תרומה גדולה ראשית דגן שישראל מפריש מגורנו דקרא גופיה מקיש ליה לחרומה גדולה לענין מחשבה ה ונראה דלא פליגי רבנן עליה דאבא אלעזר בן גמלא אלא לענין מאומד אבל במחשבה לא פליגי דהא קרא כתיב ובריש האיש מקדש (קדושין דף מא:) נמי פריך מה לתרומה שכן ניטלת במחשבה משמע דלכ"ע פריך והיינו תרומת מעשר דכתיב בה אתם גם אתם ודלא כפי׳ הקונטרס דפי׳ בבכורות (נמ.) דמשום מחשבה מוקי ר׳ יוסי בר׳ יהודה כאבא אלעזר בן גמלא ואין פשט הסוגיא מתיישבת כפירושו דמה לגו להזכיר מחשבה בדברי ר' יוסי בר' יהודה: במחשבה, פי' בקונטרס שנותן עיניו בלד "בזה לשם תרומה ואוכל מלד זה ואע"פ שלא הפריש משמע שרולה לומר משום דכתיב ונחשב שרי לאכול בלא הפרשה ושרינן נמי בשתיקה ע"י שנותן עיניו בצד זהי וכל זה נפקא מונחשב וכן ודאי דבלא דיבור נמי הוי תרומה מדתנן במס' תרומות (פ״א מ״ו) חמשה לא יתרומו ואם תרמו תרומתן תרומה וקה חשיב אלם ומפרש בירושלמי (פ״ה מ״ד) טעמה משום ברכה דובפרק ג' דשבועות (דף כו:) נמי המרי׳ גבי כל נדיב לב דהוו תרומה וקדשים שני כתובין הבאין כאחד לענין גמר בלבו אע"פ שלא הוליא בשפחיו ולא ילפינן מנייהו שבועה ולענין לאכול בלא הפרשה אין קפידא לכ"ע אפילו בכל המעשרות דלא כחיב בהו ונחשב דשרי בכל מקום אע"פ שעתה אין מפריש כלום כדמוכח ההיא דהלוקח יין מבין הכוחים (לעיל דף כה.) דשרי לכ״ע אי לאו משום ח ברירה או מ בקיעת הנוד ובמעשר שני שרינן כשאומר בלפונו או בדרומו וא״ת כיון דשרי תרומה כשנותן עיניו בלד זה אמאי אין מגביהין תרומות בשבת דהא חנן במס' שבת בפרק נוטל (דף קמא:) ר' יהודה אומר אף מעלין את המדומע בא׳ ומאה ופריך בגמ׳ שוהא המתקן ומשני דסבר כר״ש בן אלעזר דאמר נותן עיניו בצד זה ואוכל בצד זה ולהכי לא חשיב מתקן בשבת כשמעלהו כיון דאפשר במחשבה והכא נמי אפשר במחשבה וי"ל דשאני מדומע שכבר הוא מתוקן אבל תחלת חיקונו של טבל לא שרינן משום דאפשר במחשבה ואפי׳ דמאי אסור לתקן בשבת כדמוכח בפ׳ במה מדליקון (שם דף לד.) אע״ג דשרי ליתן עיניו בלד זה ולאכול בלד אחר כדאמרי׳ בפ״ק דחולין (דף ו:) גבי ר׳ מאיר שאכל עלה של ירקיש : הכוביה פירות להיות מפריש עליהן בו׳. ' בערבי שבחות וי״ט איירי דשרי שלא מן פפ קימופן (הף) גפר למתי שמכל פני של מתי של היו בין שיעור בנדה מעת לעת ותימה דהכא (נמי) מ"ט וי"ל דדוקא התם המוקףים: מעת דעת. בנדה (דף ד:) דייק מאי טעמא שנחנו רבנן שיעור בנדה מעת לעת ותימה דהכא (נמי) מ"ט וי"ל דדוקא התם דייק משום דאשה מרגשת בעצמה ובדין הוא דדיה שעתה כשמאי ואי בעו רבנן למיקופה לקופור מפקידה לפקידה כהלל"א: ובשעת בניסת מים דבוסר. נראה לר"י כלשון ראשון שפירש בקונטרס כשנכנסה בו לחלוחית שיכול לעצור מהן כל שהוא היינו כניסמ

מים מדתנן במס׳ שביעית בפ״ד (מ״מ) הבוסר משהביא מים אוכל בו פתו בשדה הבאיש כונס לחוך ביתו כו׳ ויש שאין מהרין בו על מגע"ב לפי שאינו קרוי יין אלא מים ור"ת אומר שאין להקל לפי שאין אנו בקיאין עד מתי קרוי מים ולא יין וכתב ר"ת ששנה אחת לא נתבשלו היינות יפה והיו בוסר וכי באותה שנה לא נהגו יין נסך: [ועיין תוס׳ ע"ו כע: ד"ה אין

בקידום

מתוקנת ואע"פ שהן בעולם שלא אכלן אוכלן בחזקת מתוקנות ואינו מפריש עליהן כלום: ואמרינן מאי מעת לעת אמר ר' יוחנן מעת לעת של בדיקה פי' אם בדקם היום בשחרית ומצאם אבודים חושש שמא מאתמול בשחרית אבדו ואם עשאן מעשר תוך מעת לעת זה על פירות אחרים צריך להפריש עליהם מספק וטפי מהכי לא אחמור רבנן למיחש אלא